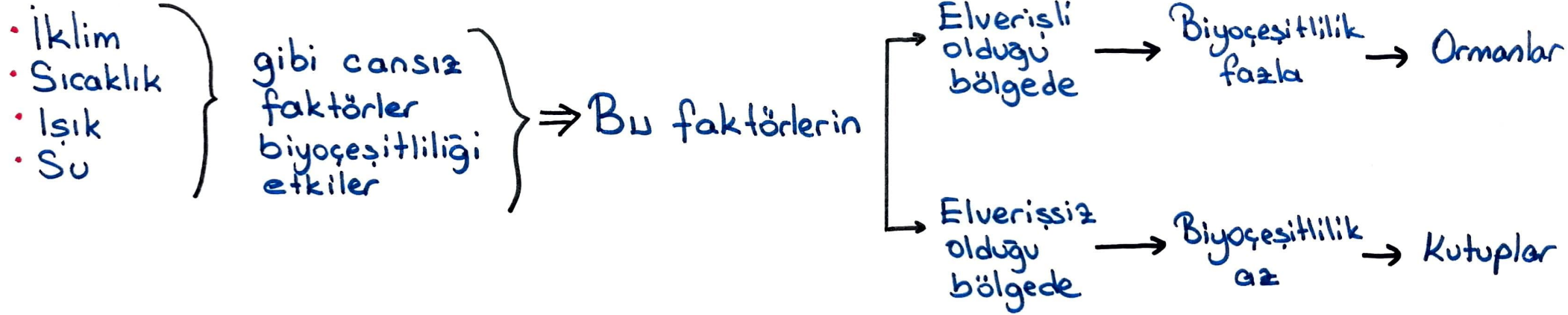

6. ÜNİTE: İNSAN ve ÇEVRE

1. Bölüm: Biyoçeşitlilik:

- * Canlıların ihtiyaçlarını doğal yollardan karşılamasına "doğal yaşam" denir.
- * Bir bölgede yaşayan canlı çeşitlerinin sayıca zenginliğine "biyoçeşitlilik" denir.

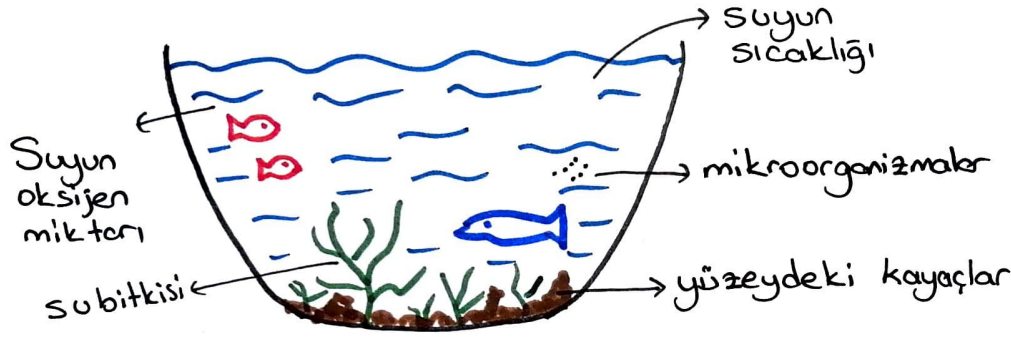

- * Bir canlının doğal olarak yaşayıp üreyebildiği alana "habitat" denir.
Habitat, canlının beslenme, barınma v.b. yaşamsal faaliyetlerini en iyi şekilde gerçekleştirdiği yaşam alanıdır.

ÖR İnsanlar için habitat Dünya'dır. Balıklar için habitat göl, deniz ve akarsulardır.

Youtube/instagram
Elif Öğretmen ile Fen

* Belirli bir bölgede canlı ve cansız varlıkların birbirleriyle etkileşim içinde oluşturdukları sistemlere "ekosistem" denir.

Bir göl ekosistemi

* Biyoçeşitlilik ekosistemleri dengede tutar.

* Ülkemiz Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü görevi görmesi ve farklı iklim çeşitlerine sahip olması nedeniyle biyoçeşitlilik bakımından Dünya'nın önde gelen ülkelerinden biridir.

- * Doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı • Erozyon
- Hızlı nüfus artışı • Orman yangınları
- Düzensiz sanayi ve kentleşme • Çevre kirliliği
- Tarımsal ilaç kullanımı • Aşırı avlanma
- Otlakların tahrip edilmesi • Küresel ısınma

gibi faktörler biyoçeşitliliği ve ekosistemleri olumsuz yönde etkiler.

Nesli tükenen ve tükenme tehlikesi altındaki canlılar:

* Ülkemizde ve Dünyada, orman tahribatı, aşırı avlanma, madencilik faaliyetleri, nüfus artışı, bilinçsiz yapılanma, fosil yakıtların aşırı kullanımı ve küresel ısınma nedeniyle bir çok canlı türü yok olmaktadır.

Nesli tükenen canlılar

Ülkemizde

Anadolu porsı
Anadolu aslanı
Afrika kaplanı
Asya fili
Hint fili
Kunduz
Çita
Anadolu leoparı
Türk kayagülü
Geven

Dünyada

Dinozor
Moa
Kuzey deniz fili
Tüylü gergedan
Mamut
Ökçek ağaç
Arakorya
Tazmanya
keseli kurt

Nesli tükenme tehlikesi altındaki canlılar.

Ülkemizde

Bitki

çiğdem
kardelen
iris
nergis
orkide
sakayık
Siklomen

Hayvan

alageyik
akdeniz fok
kelaynak
bozay
çiğgili sırtlan
bozkurt kartalı
deniz kaplumbağası
flamingo

Dünyada

Bitki

Mercan oşacı
Venüs sinekkapısı
Yeşim
Yeraltı arkidesi

Hayvan

panda
su samuru
kutup ayısı
Bengal kaplanı
tepeli pelikan
orangutan

2. Bölüm: İnsan ve Çevre ilişkisi:

- * Dünya, insanlar ve diğer canlıların yaşaması için gerekli olan tüm kaynakları barındıran çevreyi oluşturur.
- * İnsanlar beslenme, barınma, ısınma gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılarırken çevreye olumsuz etkide bulunarak doğal dengenin bozulmasına neden olmaktadır.

a) Hava Kirliliği:

- * Havadaki yabancı maddelerin canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyecek kadar artmasına "hava kirliliği" denir.
- * Evlerde, araçlarda, sanayide kullanılan yakıtlardan çıkan zehirli gazlar hava kirliliğine neden olur.
- * Ormanların tahrip edilmesi, bazı sprey ve deodorantlar da hava kirliliğine neden olur.
- * Hava kirliliği asit yağmurlarına neden olabilir.
Ayrıca astım, bronşit, kanser v.b. hastalıklara yol açabilir.
- * Bacalara filtre takılarak, ormanlık alanlar artırılarak, temiz enerji kaynakları kullanılarak hava kirliliği önenebilir.

b) Toprak Kirliliği:

- * Toprağa karışan zararlı maddelerin toprağın özelliğini bozmasına "toprak kirliliği" denir.
- * Toprakta yetişen bitkiler bir çok canlıın besin kaynağıdır. Bu yüzden toprağın kirlenmesi, besinlerimizin kirlenmesi anlamına gelir.
- * Bilinçsiz kullanılan tarım ilaçları ve gübreler, çöpler, petrol atıkları toprak kirliliğine neden olur.
- * Tarım ilaçlarını bilinçli kullanmak, çöp atmamak, deterjanlı suları toprağa dökmemek, bitmiş pilleri toprağa atmamak, ... toprak kirliliğini önleyebilir.

c) Su Kirliliği:

- * Atık maddelerin atılması sonucu suyun içilemez ya da yaşanılabilir hale gelmesine su kirliliği denir.
- * Fabrika atıklarının suya karışması, kanalizasyon atıkları, atık yağlar, petrol sızıntıları, tarım ilaçları, gübreler su kirliliğine neden olur.
- * Su kirliliği içilebilir su kaynaklarının azalmasına, tifo, kidera, dizanteri gibi mikrobik hastalıklara neden olur.

3. Bölüm: Yıkıcı Doğa Olayları:

* Doğada insan kontrolü dışında meydana gelen, can ve mal kaybına neden olan doğa olaylarına "yıkıcı doğa olayları (doğal afet)" denir.

- **Deprem:** Yer kabuğunun yapısında oluşan sarsıntı.
 - Deprem bölgesine yerleşme
 - Binaları dayanıklı yap
 - Evdeki eşyaları sabitle
 - Deprem çantası hazırla
 - Deprem sırasında;
 - ! Çök - Kapan - tutun

- **Volkanik patlama:** Yer kabuğunun altındaki magmanın çatlaklardan yeryüzüne fıskırması.
 - Aktif volkanların bulunduğu alanlara yerleşme
 - Erken uyarı sistemi kur
 - Patlama olduğunda gaz maskesi kullan.

- **Sel:** Ani ve büyük su taşkınıdır.
 - Dere yataklarına ev yapma
 - Doğal bitki örtüsünü ve ormanları koru
 - Atık su tahliye kanalları temiz tut.

- **Heyelan:** Toprağın büyük kütleler halinde kayması.
 - Riskli bölgeye yaklaşma
 - Bitki örtüsünü koru
 - Ağaçlandırma yap
 - Dik yamaçlara su tahliye kanalları aç.

- **Hortum:** Kendi etrafında dönen rüzgarlardır.
 - Korunaklı bir yere gir.
 - Çatı ve ağaç altlarından uzak dur.
 - Binayı hortuma dayanıklı yap.

- **Kasırga:** Fırtınadan daha şiddetli rüzgarlardır.
 - Erken uyarı sistemi kur.
 - Binayı dayanıklı yap.
 - Binalara sığınak yap.